

אוצר

סי' לו אות טז—ט

הפוסקים

יח. האם יש לחלק בין משודך לבין משודכת לענין מענה מאים עלי. בתשובה הראי מקוטנא שבאגודות אוזב מדברי סי' כ', כתב צנודנו דדבר זר לומר שבתחין יחא נאמן לומר מאים עלי, דאי' בטלן כל ה"תנאים" שנכתבו, ואם הקילו במשודכת לא הקילו לגבי איש, וכמה טעמים יש לחלק צנייכס, לכן קשה לסמוך ולהקל. ועיין בקונטרס אמרי שלמה שצוים אמרי צינה ח"ד דף ח' ע"ג, שהסביר את דברי הראי מקוטנא הנ"ל.

אולם באגודות אוזב הג"ל חלק ע"ז, וכתב דאין שום הבדל בין משודך למשודכת, וכי היכי שהיא מפקעת עצמה ממנו אחר הנשואין בטענת מאים, גם הוא מפקיע עצמו ממנה מחויב עונה בטענה זו, ועכ"פ מלד הסבירא אין לחלק צנייכס. גם בתשובה הראי לייצוש באגודות אוזב הג"ל סי' כ"ג, כתב דגם המשודך יכול לטעון טענת מאים, והרי במהרי"ו [הנ"ל] כתב הטעם שמועלת טענת מאים עליו משום איסור צני שואה, והרי עיקר איסור צני שואה נאמר כשהאשה שואה על האיש.

ובחבצלת השרון סי' ס"ד, כתב עמ"ש הרמ"א דאם המשודכת אומרת מאים עליה מתירין לה, דכ"ש היכא דהוא אומר מאיסה עלי, דהוא עדיף מדידה, כמ"ש צש"ע סי' קי"ז סעיף י"א.

ויותר מזה דן צש"ט מהרי"ל דיסקין חלק הפסקים סי' מ"ה, שהמשודך נאמן בטענת מאיסה עלי אף שלא באמתלא, שצנודנו אחר שהביא מש"כ הרמ"א דלגבי אשה שטענת מאים צריכה טענה מצוררת להחירה, כתב צנייך היחר אחד דיש לחלק בין משודך לבין משודכת, למאי דאמרינן ברפ"ק דקדושין דאשה בכל דהו ניחא לה, אי' אמרינן אף דהשתא לא ניחא לה מי"מ אי מניסבא ליה תהפך לצבה לטוב לו ולא שרינן לה בשבועה, ואינה נאמנת כי אם בטענה מצוררת, משא"כ צא"ש דחיישינן בכל דהו שלא תתנגד עליו לפי שאין דעתו מחפייסת בכל דהו, וכע"ג יתכן דהוי מירי דשכיח ונאמן לנו בדבורו בעלמא.

יט. כשהמשודך התנהג כלפי המשודכת בהתנהגות בלתי מקובלת בין משודכים, ועי"ז גרם לה עלבון, אם הוי אמתלא לטענת מאים. צוקן אהרן (להרי"א ואלקין) מהדו"ת סי' ק"ו, כשדן צניין אמתלא למשודכת לטעון על החתן שמאוס לה, כתב דאין אמתלא עובד מזו מה שנהג עצמו בהנהגה מזוהר נגד המשודכת [בהתאם למה שכתב המקום], ולא כתב לה שום מכתב, לא צא לבקרה, וגם הסתיר עצמו מאביה צש"ע שצא לעירו. ועיין צנוד"ו מהדו"ת חו"ד סוס"י ר"ד בתשובה צן המחזר שכתב ג"כ צנודנו, דהטעם שכתב הרב השואל שלא נהג עצמו כמנהג חתן וכלה ולא כתב שום אגרת זמן רב, וגם לא נתן לה מתנות ללא ידי חובתו אשר התחייב בתנאים, כדאי הוא לצטל ממנה חרם הקהלות כו', דכיון שהנהגותיו ומעשיו שעשה נגדה לא היו צורך חיבה מחתן לכלה, שזה מעורר שואה ואיבה וכמים פנים אל פנים, כי דרך החתן [להשתדל] למלא חן צניי הכלה, והוא לא עשה כן, איבה דאפסיד אנפשיה, ומכ"ש שיש לפטור מוטעם שלא ילא ידי חובתו במתנות שהתחייב וכו'.

ושם צוקן אהרן סי' ק"ה, צנודנו שהיתה מריבה צין החתן והכלה וצאו לפני צ"ד והחתן דרש שהכלה תעבור בקורת רופאים, ומחמת זה טוענת הכלה שהחתן נמאס צניייה ורצונה לצטל השדוכים

הנ"ל, דהמשודכת שטענת מאים עלי יש לה אמתלא פטורה מן הקנס. ובפתחא זוטא סי' י"ט כתב, דמדברי הנובי" מהדו"ק יו"ד סי' ס"ח [המובא להלן אות כב] משמע שגם מקנס פטורה. וכ"כ בנחלת אבי"ו סי' י"ב אות י"ב, עפ"י הט"ז יו"ד סוס"י רל"ו. וכן מבואר בעוד הרבה אחרונים שדנו בענין זה, דבטענת מאים פטורה גם מהקנס.

וראה לנתק קשר השדוכין שהושע למה שאר"ל (צ"צ ק"י) רוב צנים דומים לאחי האם, וכרב השואל בעיר מכה דר' מאיר שנשא בתו של ר"ח צן חרדון, אף שצנו ילא לתרבות רעה, כבמסכת שמחות סופ"י, ומכאן אנו למדין דצבת ת"ח אין לדקדק באחי האשה, והשיב לו דמכה דר"מ אין ראיה, שיתכן שנשא אותה ערס שיאל אחיה לתרבות רעה, אמנם ראיתי צספר יהוסי תנאים ערך צרכיה שכתב וז"ל, ונראה שצריך אדם לישא בת ת"ח אפי"פ שאח האם ע"ה, ולא בת עם הארץ ואחי האם ת"ח, כי הכל הולך אחרי העיקר עכ"ל, הרי מפורש דעתו דכשהאב ת"ח אין לחוש להא דרוב צנים דומים לאחי האם, וליין להורש"ס ח"ג סי' שס"ג הג"ל שאין לצטל הקשר בקלקל אחי המשודכת מעשיו.

טענת מאים עלי אי הוי טענה לביטול השדוכין ופרטים שונים בזה. (אותיות יז-כה).

יז. כשהמשודכת טוענת על המשודך שהוא מאוס עליה, ונתנה אמתלא לדבריה. כתב הרמ"א צו"ד סי' רכ"ח סעיף כ', שאם האשה אומרת ששונאת את המשודך ונתנה אמתלא עובד לדבריה, מתירין לה שלא מדעתו, דאפילו אם כבר נשאה ואומרת מאים עלי חייב להוליא ט. וצ"ש סקט"ז [וגרמ צבה"ע סק"ח] כתב שאם היא אומרת מאוס עלי, י"ל דאין שום כפייה עליה, אפי"ג דהיתה בתחילה מרוצה, כשאומרת עכשיו טענה מצוררת.

ובש"ז יו"ד שם סקל"ד כתב על דברי הרמ"א דהיינו לדעת הרמב"ם [פי"ד מאיסות ה"י ח' דאשה שאמרה מאסתי לצעלי כופין אוחו לגרשה], אבל לא קי"ל בן צש"ע סי' ע"ז סעיף צ'. אמנם צש"ך שם סק"ו הביא מההרי"ו סי' קל"ז [שממנו מקור דברי הרמ"א] דאפילו למאן דפליג [וסובר שאין כופין לצטל לגרשה], היינו צא"ש נשואה משא"כ הכא. וצביאורי הגר"א שם סק"ג כתב דאף שהפוסקים חולקין על הרמב"ם, מ"מ [גם לשיטתם] אינה מחויבת לחיות עמו, וכ"ש דעדיין לא נשאה דמתירין לה.

ועיין במהרי"ו סי' קפ"ו שהשיבו לו על פסקו הג"ל דיש לחלק דהתם צא"ש נשואה לא קעצדא האשה איסורא אם לא הצטל לו, אבל הכא קעצדא האשה איסורא אם אין נשאה לו דקעצרה על תקיעת כף, וכתב דאי משום הא לא איריא, דכ"כ איבה איסור שתצטל לו, דאמרינן צפ"י דעירובין [ק' ח'] כל הכופה אשתו לדבר מלוא וכו'.

וכתב בנודע ביהודה מהדו"ק יו"ד סי' ס"ח, דמשמעות דברי הרמ"א [הנ"ל] הוא, דבטענת מאים עלי יש להחיר לה צ"ד, אלא שמתירים שלא מדעתו, אלא שכתב לחלק [הרמ"א מיירי צנשצנו זה לזה, אבל היכא שאין על הצחלה רק חרם הקדמונים צנ"ד, צמאוס עליה לא חקנו הקדמונים, וכן משמע צ"ש סקט"ז צסופו, וז"ל: ואם היא אומרת מאוס עלי י"ל דאין שום כפייה עליה, אפי"ג שהיתה תחילה מרוצה, כשאומרת טענה מצוררת, עכ"ל הצ"ש, הרי שלא הזכיר שצריכה התרה על החרם, והיינו משום שהוא מיירי צסתם שדוכין שאינם נצצטין צפועל, ואין כאן קבלת חרם וצצועה מחדש רק חרם הקדמונים, והם לא גזרו צמאוס עליה, ע"כ אפילו התרה לא צריכה.

כ) ע"י בתשובה הראי מקוטנא שבחמדת משה סי' קס"ט שכתב, דמ"ש הרמ"א דבטענת מאים מתירין לבטל השידוכין, היינו דוקא לגבי איסור שבועה חרם, דע"א נאמן באיסורין, ע"כ נאמנת לומר שמאוסה עליו, אבל לא לענין [קנס, שהוא] טענת הפסד ממון. אולם החמדת משה בתשובתו שם השיב עליו, והביא מהשבות יעקב ח"ג סי' קי"ז [המובא בפ"ת סק"ד] שפטורה גם מקנס, וכ"כ בשב יעקב סי' כ"ג [ומובא בפ"ת